บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของการวิจัย

การศึกษาเป็นกระบวนการในการปลูกฝังถ่ายทอดความรู้ เจตคติ คุณลักษณะ ทักษะ และคุณค่าให้เกิดกับตัวผู้เรียนเป็นรากฐาน และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศให้เจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตสามารถพึ่งตนเองและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง นำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลมีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัฒน์ที่มีขึ้นอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน การศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการในด้านต่างๆ การศึกษาเป็นการพัฒนามนุษย์ ในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าวิทยาการต่างๆ มีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการคมนาคมที่ทำให้มนุษย์เดินทางไปได้ทั่วโลก การสื่อสารที่ทำให้มนุษย์ติดต่อสื่อสารกันอย่างรวดเร็ว แต่จากผลของความเจริญต่างๆ เหล่านี้ทำให้มีปัญหาตามมามากมาย ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม บริโภคนิยม ให้ความสำคัญกับเงิน วัตถุมากกว่าจิตใจมีภาวะการแข่งขันสูง ประชาชนมีหนี้สิน ค่าครองชีพสูง ปัญหาความยากจน การไม่มีงานทำ มีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจน ปัญหาอบายมุข การพนัน ยาเสพติด ปัญหาความรุนแรง ปัญหาการค้ามนุษย์ อาชญากรรม ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาโรคเอดส์ มีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย การทำลายทรัพยากรอันเนื่องมาจากการสนองตอบต่อระบบทุนนิยม การดำรงชีวิตที่ไม่รู้จักความพอเพียง การเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับให้ทันกับภาวะของสังคมในปัจจุบันจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบรูณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, 2542)

สถาบันอุดมศึกษา เป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงที่มีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติ เพราะเป็นแหล่งวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในสาขาต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ภารกิจที่สำคัญของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปนั้น คือ การสอนวิชาการและวิชาชีพ(การผลิตบุคลากร) การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถานศึกษาที่ผลิตเยาวชนและ

บุคคลทั่วไปให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้เยาวชนและบุคคลที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติ โดยเฉพาะเยาวชนที่เข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านบุคลิกภาพร่างกาย สติปัญญา สังคม และจิตใจที่ดีงาม คุณลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้นั้น สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในอันที่จะส่งเสริม และพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ เพื่อให้นักศึกษามีการพัฒนาทางบุคลิกภาพและความสามารถด้านสติปัญญาควบคู่กันไป เป็นการเตรียมบุคคลให้เป็นบัณฑิตที่ดี มีคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549 ที่เน้นการศึกษาเพื่อการพัฒนาคน เพื่อไปพัฒนาประเทศ(บงกช ประทีปช่วง, 2547 : 2)

การจัดการศึกษาสาขาวิชาดนตรีในระดับอุดมศึกษาเกิดขึ้น ในปี 2477 โดยมีชื่อว่า “โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์” ซึ่งเกิดขึ้นในกรมศิลปากร(ปัจจุบัน คือ วิทยาลัยนาฏศิลป) ต่อมานโยบายการบริหารประเทศต้องการเพิ่มจำนวนการผลิตครู ในพ.ศ.2513 กรมการฝึกหัดครูจึงเล็งเห็นความสำคัญในการสร้างครูดนตรี โดยเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูงวิชาเอกดนตรีขึ้นแห่งแรกที่ “วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา” และได้ขยายสู่สถาบันอื่นๆ ของกรมการฝึกหัดครูตามลำดับ(อัมรินทร์ แรงเพ็ชร, 2557 : 4)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เกิดขึ้นจากการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศึกษา ในส่วนของแขนงวิชาดนตรีศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี(หลักสูตรห้าปี) สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และมาตรฐานของคุรุสภา ซึ่งแต่เดิมในปีการศึกษา 2547 สาขาวิชาจัดการศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาศิลปกรรม ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในด้านศิลปกรรม ทั้งทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์และการแสดง ต่อมาในปีการศึกษา 2552 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรเป็นสาขาวิชาศิลปกรรมศึกษา โดยมีการแบ่งแขนงวิชาและวิชาเอกเป็นแขนงวิชาดนตรีศึกษา วิชาเอกดนตรีไทย และวิชาเอกดนตรีตะวันตก แขนงวิชานาฏศิลป์ศึกษา และแขนงวิชาศิลปศึกษา และมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมงานสอนกลุ่มสาระศิลปะของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเมื่อปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษาแล้ว หลักสูตรได้เปิดรับนิสิตในปีการศึกษา 2555 เป็นปีแรก และ

จัดการเรียนการสอนมาอย่างต่อเนื่อง ตามปรัชญาของหลักสูตร คือ ผลิตครูดี ครูเก่ง คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ และเชี่ยวชาญการสอนดนตรี

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่ง คือ หลักสูตร ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ซึ่งหลักสูตรมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา ปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน พร้อมทั้งพิจารณาคุณภาพของหลักสูตร โดยการประเมินหลักสูตร ซึ่งบุญชม ศรีสะอาด(2546 : 95) ได้กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกิจกรรมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีความสำคัญมาก ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครบวงจรการพัฒนาหลักสูตร

จากการจัดการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งประกอบด้วยวิชาเอกดนตรีไทย และวิชาเอกดนตรีตะวันตก ได้จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 และจะถึงรอบการพัฒนาหลักสูตร ในปีการศึกษา 2559 ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2548 ที่กำหนดไว้ในข้อ 15 ว่า “การพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุกๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี” การวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จึงเป็นวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตร และศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำมาซึ่งการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและสังคม รวมทั้งมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้รูปแบบซิปป์(CIPP Model)

2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงผลการประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้รูปแบบซิปป์(CIPP Model)

2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

3. เป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นถึงผลการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผลการวิจัยจึงสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้รูปแบบซิปป์(CIPP Model) ในด้านบริบท(Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า(Input Evaluation) ด้านกระบวนการ(Process Evaluation) และด้านผลผลิต(Product Evaluation) และศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 อาจารย์สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประกอบด้วยอาจารย์ประจำ จำนวน 9 คน อาจารย์ประจำสัญญาจ้าง(3 ปี) จำนวน 1 คน และอาจารย์พิเศษ จำนวน 5 คน

2.2 นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2/2558 รวมจำนวน 337 คน ประกอบด้วย นิสิตชั้นปีที่ 4(รหัส 55) จำนวน 115 คน นิสิตชั้นปีที่ 3(รหัส 56) จำนวน 80 คน นิสิตชั้นปีที่ 2(รหัส 57) จำนวน 62 คน และนิสิตชั้นปีที่ 1(รหัส 58) จำนวน 80 คน

2.3 ผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งเป็นครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคเรียนที่ 2/2558 จำนวน 56 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่เดือนธันวาคม 2558 – สิงหาคม 2559

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการศึกษา ติดตาม และรวบรวมข้อมูลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบจากความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ประจำ และอาจารย์พิเศษสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2558 และผู้ใช้บัณฑิต

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา หมายถึง สาระและมวลประสบการณ์ที่จัดให้แก่นิสิตระดับปริญญาตรีในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

รูปแบบซิปป์(CIPP Model) หมายถึง กระบวนการประเมินหลักสูตรโดยพิจารณาการประเมิน ใน 4 ด้าน คือ

1) การประเมินด้านบริบท(Context Evaluation) หมายถึง การประเมินความชัดเจน ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความครอบคลุมของวัตถุประสงค์ หน่วยกิต โครงสร้าง เนื้อหาวิชา แผนการศึกษา กลยุทธ์การสอน และวิธีการวัดและประเมินผลในแต่ละผลการเรียนรู้ของหลักสูตร

2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า(Input Evaluation) หมายถึง การประเมินความเหมาะสมของคุณวุฒิ และผลงานของอาจารย์ผู้สอน คุณสมบัติของผู้เรียน ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

3) การประเมินด้านกระบวนการ(Process Evaluation) หมายถึง การประเมินกระบวนการคัดเลือกนิสิต การจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการบริหารจัดการหลักสูตร

4) การประเมินด้านผลผลิต(Product Evaluation) หมายถึง การประเมินความรู้ ความสามารถ และผลการเรียนรู้ของบัณฑิต/ผู้เรียน และผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต/ผู้เรียน

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ที่ปฏิบัติงานสอนกลุ่มวิชาเอก หมวดวิชาเฉพาะในสังกัดของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ประจำที่อยู่ในสังกัดสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และอาจารย์พิเศษซึ่งมิได้เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา

นิสิต หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในภาคเรียนที่ 2/2558

ผู้ใช้บัณฑิต หมายถึง ครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคเรียนที่ 2/2558